

Biznesa augstskolas Turība
GADA BALVA
Brīvība. Uzņēmība. Kompetence.

Guntis Zemītis

GODA PROFESORS

*No visiem tituliem, kas man
tikuši piešķirti, šis ir viens
no tuvākajiem*

Jau otro gadu Biznesa augstskolā Turība notiek svinīgā Gada balvas „Brīvība. Uzņēmība. Kompetence.” apbalvošanas ceremonija, kuras laikā tiek piešķirti Goda nosaukumi augstskolas absolventiem, profesoriem un personām, kuras ar savu darbību veicinājušas tautsaimniecības, politikas un citu sabiedrisko procesu attīstību, tādējādi tuvinot Biznesa augstskolu Turība izvirzīto mērķu sasniegšanai. Šogad svinīgās ceremonijas laikā tiks piešķirti apbalvojumi Goda absolventiem, Goda profesoram un Goda doktoram.

Šogad Goda nosaukumu piešķiršanas komisija, izvērtējot iesniegto kandidātu pieteikumus, nolēma piešķirt Goda nosaukumu Goda profesors vēsturniekam un arheologam, Biznesa augstskolas Turība profesoram, Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķim, Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta direktoram, vēstures doktoram Guntim Zemītim, novērtējot viņa ieguldīto darbu sabiedrības un augstskolas labā.

Turības Goda profesora tituls tiek piešķirts uz mūžu, tāpēc Guntis Zemītis neslēpj savu prieku un gandarījumu to saņemot, jo arī nākotnē, aizejot no aktīva darba, joprojām varēs uzskatīt sevi par profesoru, kas mudinās attaisnot šo nosaukumu.

21. aprīlī Jūs saņemsiet apbalvojumu Goda profesors. Kādas bija sajūtas, kad uzzinājāt, ka Jums piešķirts šis apbalvojums?

Jāteic, ka man dzīvē ir sakrājušies diezgan daudz akadēmiskie tituli un balvas. Šķiet, augstākais apbalvojums, ko esmu saņēmis, ir Ministru kabineta balva. Neraugoties uz to, katra balva nes sev līdzīgu dažādas sajūtas – ir balvas, par kurām rodas sajūta, ka tās ir iedotas par ātru, ka neesmu vēl īsti pelnījis. No visiem tituliem, kas man tikuši piešķirti, šis ir viens no tuvākajiem. Ļoti augstu vērtēju šo balvu un jūtos ļoti pagodināts. Ļoti patīkami, ka mans darbs ar studentiem ir ticis novērtēts!

Par šo titulu taču nevar teikt, ka tas ir piešķirts par ātru?!

Es nezinu, vai tas ir par ātru. Man gan šķita, ka šāds tituls pienākas karjeras pašās beigās. Profesora amats ir ļoti mainīgs, tas nav uz mūžu – profesors tiek ievēlēts uz sešu gadu ciklu, ja netiek izpildītas tās prasības, kas tiek uzliktas kopā ar amatu, tad profesors netiek pārvēlēts. Tas tomēr nav doktora grāds, kas tiek iegūts uz mūžu. Turības Goda profesora tituls tiek piešķirts uz mūžu, tāpēc tas ir liels gandarījums, ka arī nākotnē, aizejot no aktīva darba, joprojām varēs uzskatīt sevi par profesoru, kas mani mudinās attaisnot šo nosaukumu. Es pret visiem tituliem izturos ļoti nopietni, jo agrā jaunībā, kad vēl tikai formulēju, kāds es vēlos būt, vienmēr esmu baidījies, lai ārējā čaula nepāraug iekšējo saturu. Aktīvi darbojoties, reizēm tiek piešķirtas dažādas balvas, atzinības un tituli, taču tas vienlaicīgi liek uzturēt sevi formā, lai es attaisnotu Goda profesora nosaukumu. Neapšaubāmi, tas uzliek arī zināmu atbildību.

Kādām īpašībām jāpiemīt profesoram?

Pats vārds profesors jau nozīmē, ka šim cilvēkam jābūt vairāk saistītam ar zinātni, taču tajā pašā laikā jābūt arī pasniedzējam. Profesoram jābūt informētam par visām aktualitātēm nozarē, jo viņa spriedumi nevar tikt izdarīti bez zinātniska pamatojuma. Viņam zināmā mērā jābūt arī zinātnes celmlauzim. Jāspēj ne tikai sekot līdzi jaunumiem un gūt zināšanas, bet arī jāprot tās novadīt līdz studentiem. Vienmēr jāpatur prātā, ka cits cilvēks var arī nesaprast to, ko tu zini, - ir jāpārlicinās, vai mēs ar auditoriju runājam vienā valodā. Mūsdienās šī problēma kļūst aizvien aktuālāka – sabiedrība dažkārt runā divās dažādās valodās, viena otru īsti nesaprotot.

Vienmēr jāpatur prātā, ka cits cilvēks var arī nesaprast to, ko tu zini, - ir jāpārlicinās, vai mēs ar auditoriju runājam vienā valodā.

Kā Jūs nonācāt līdz darbam Biznesa augstskolā Turība?

Vienmēr esmu vairāk bijis saistīts ar pētniecību – man ir vēsturnieka diploms, iegūta arī pasniedzēja kvalifikācija, un sākotnēji darbojos pētniecībā Latvijas Universitātes Vēstures institūtā. Papildus tam visu laiku meklēju iespējas strādāt augstskolā. Biznesa augstskola *Turība* tolaik bija jauna augstskola, kas tikai veidojās, un bija izsludināts konkurss uz kultūras vēstures pasniedzēja vietu. Vēlējos pieteikties, bet biju nokavējis termiņu, un pasniedzējs jau bija atrasts, taču man piedāvāja lasīt studiju kursu „Lāvijas un ārvalstu tiesību vēsture”. Lai gan sākotnēji tam nejutos pilnībā gatavs, Biznesa augstskola *Turība* man tomēr noticeja, par ko esmu ļoti pateicīgs pazīstamajai profesorei Sanitai Osipovai, kura noticeja maniem spēkiem. Sākotnēji strādāju ar vakara studentiem un neklātienes grupām; pamazām iegrimu šajā darbā aizvien vairāk. Man jāsaka paldies arī šī brīža *Turības* prorektoram studiju attīstības un starptautiskās sadarbības jautājumos Imantam Bergam, kurš iedrošināja mani pārnākt uz *Turību*. Paldies arī profesoriem Jānim Načšcionim un Andrim Pētersonam – dekāniem, kuri radīja manu piesaisti augstskolai. Esmu ļoti pateicīgs viņiem, jo esmu šeit atradis labu vidi, jaukus kolēģus un, protams, arī labus studentus.

Kas ir visinteresantākais un arī visgrūtākais darbā ar studentiem?

Visgrūtākais, šķiet, ir tas, ka tā paaudze, kas ienāk augstskolā, ir krietni atšķirīga no manas paaudzes. Es negribētu teikt, ka tā ir liela vecuma barjera, tomēr izglītība ir mainījies, un reizēm ir ļoti grūti saprast, ko šie jaunie cilvēki zina pēc vidusskolas absolvēšanas. Grūtākais ir arī tas, ka šodienas studenti nav tendēti uz lasīšanu, viņi ar grūtībām uztver garus tekstus, taču studentiem, īpaši sabiedrisko attiecību studijās, nepieciešams plašs redzes leņķis. Tajā pašā laikā studenti ir pietiekoši motivēti un prasīgi, proti, ir jomas, kurās viņi ir spēcīgāki nekā manas paaudzes cilvēki. Mūsdienu studentiem ir spēcīgas svešvalodu zināšanas, viņi brīvi strādā ar tekstiem vairākās valodās. Studenti pārzina arī jaunākās tehnoloģijas. Kā jau visam, ir savi plusi un savi mīnusi, bet kopumā es uzskatu, ka tā paaudze, kas tagad veidojas, ir cerīgāka, ar daudz mazākiem aizspriedumiem - jaunieši ir daudz atvērtāki un drošāki.

Vai lekcijās ar studentiem gadās arī kādi kuriozi?

Protams, ir arī dažādi kuriozi atgadījumi. Atceros dažus neparastus piemērus, ko studenti min savos darbos. Nekādā gadījumā nevēlos nevienam aizskart vai atklāt, kas ir autors, taču ir dažādi ieraksti, piemēram, mācoties par desmit baušļiem, kas ir ne tikai ticības pamats, bet arī kodols visiem Rietumu pasaules likumu kodeksiem, reizēm gadās, ka studenti rada jaunus baušļus, sapludinot kopā vairākus esošos. Tās ir lietas, kas liek pasmaidīt.

Kā Jums pašam šķiet, kas ir Jūsu lielākais sasniegums pasniedzēja darbā?

Kā jau minēju, ļoti augstu novērtēju titulu Goda profesors, taču vienlīdz būtiska ir arī studentu un kolēģu atzinība. Lielāko gandarījumu sagādā situācijas, kad bijušie studenti nosauc tevi kā vienu no pasniedzējiem, kuru viņi atceras. Tas liek justies novērtētam! Lai gan jāatzīst, ka esmu pasniedzējs, kurš mēdz arī saraudināt, piemēram, konsultācijās, tiekoties aci pret aci ar studentiem, kuriem ir nenokārtoti parādi.

Ja mums nav savu varoņu un ideālu, ja mums nav mērķu, kam sekot, tad esam nonākuši izjukšanas stadijā.

Kādu mērķi Jūs vēlaties sasniegt savā profesionālajā karjerā?

Līdz šim esmu bijis diezgan aizņemts gan ar pasniedzēja darbu, gan dažādiem administratīvajiem jautājumiem un vēl kādus gadus noteikti turpināšu to visu darīt, taču es noteikti vēlētos atstāt aiz sevis ko paliekošu. Pēc aktīvās darbības beigām vēlētos vairāk iedziļināties sevī un uzrakstīt kādu grāmatu.

Kā Jūs pavadāt savu brīvo laiku? Vai Jums ir kāds hobijs?

Brīvajā laikā, cik nu tas ir iespējams, braucu uz ārvalstīm, ceļoju. Ja kādreiz ceļoju lielākoties tikai darba ietvaros, tad tagad varu atļauties paceļot arī savam priekam. Pavisam nesen biju Itālijā, Sanmarino. Vēl man ļoti patīk arī sportot - lai gan nekad neesmu bijis izteikti atlētisks, man vienmēr ir patīcis kustēties. Eju uz sporta zāli, peldu, cenšos sevi uzturēt formā.

Nav nekāds noslēpums, ka strādāju arī ļoti atbildīgā amatā LU Vēstures institūtā, tāpēc sešu dienu darba nedēļa, kurā ir gan

lekcijas, gan jāviesojas augstskolas filiālēs, izvēršas ļoti spraiga. Nedēļas garumā sakrājas nervu slodze, tāpēc sportiskas aktivitātes ir ļoti vajadzīgas.

Jūs jau minējāt, ka esat vēsturnieks, tāpēc nevaru nepajautāt, vai piekrītat apgalvojumam, ka tautai, kura nezina savu vēsturi, nav nākotnes?

Jā, tas ir pareizs apgalvojums! Ikvienas nacionālās kultūras vai tautas pamatā ir vērtības, uz kurām tā balstās. Tie ir rituāli, kurus mēs nododam tālāk, varoņi, kuriem mēs vēlamies līdzināties, un simboli, ar kuriem esam atpazīstami, turklāt ne tikai himna un karogs, bet arī, piemēram, Brīvības piemineklis. Ja mums nav savu varoņu un ideālu, ja mums nav mērķu, kam sekot, tad esam nonākuši izjukšanas stadijā. Šobrīd mēs dzīvojam laikmetā, kad viss tiek apšaubīts, arī varoņi, bet es aicinātu atcerēties tās lietas, ko veidoja mūsu varoņi, mūžīgās idejas par Latvijas vienotību u.c.

Tā paaudze, kas tagad veidojas, ir cerīgāka, ar daudz mazākiem aizspriedumiem - jaunieši ir daudz atvērtāki un drošāki.

Vai Latvijas sabiedrība, it īpaši jaunieši, pietiekami labi pārzina Latvijas vēsturi?

Ir lietas, kuras jaunieši zina un saprot, un ir lietas, kuras jaunieši ir izmetuši no savas atmiņas, piemēram, padomju laika murgus. Protams, ir jāzina, ka šādi drūmi laiki mūsu vēsturē ir bijuši, bet uzskatu, ka tas nemaz nav slikti, ka jaunieši daudzus tā laika murgus nemaz nav iepazīnuši.

Prieks, ka jaunā paaudze labprāt atbalsta tādas dienas kā 11. novembris, lai gan es vēlreiz aicinātu novērtēt mūsu tautas varoņus. Kad studentiem tiek lūgts nosaukt mūsu tautas varoņus, lielākā daļa nosauc Lāčplēsi, bet nedomāju, ka viņi paši tam tic. Mūsdienās ir jāmeklē citi varoņi, kam līdzināties, piemēram, jaunlatvieši, Rainis, citi domātāji. Turklāt, tie var būt arī literāri varoņi. Ir jāspēj paraudzīties uz pasauli arī ar literārā varoņa acīm.

Citējot kādu zināmu latviešu filmu, vēlos jautāt, vai taisnība, ka vēsturniekiem loģika ir stiprā puse?

Teorētiski tā vajadzētu būt. Ne jau velti filmas varone saka: „Man kā vēsturniecei loģika ir stiprā puse”. Es gan sākotnēji biju arheologs, un arheologi ļoti daudz lasa kriminālromānus. Šī nodarbe ļoti labi noderēja arī darbā - labi apzinājos, ka arī es raugos uz lietiskajiem pierādījumiem un salieku puzzle no sīkiem gabaliņiem. Vēsturniekiem ir jābūt apveltītiem ar loģisko domāšanu - ja tā nav, tad laikam nav labs vēsturnieks.

Es lepojos ar to, ka esmu latvietis; tā ir reta iespēja – piedzimt par latvieti.

Foto - Timurs Subhankulovs

Ko Jums nozīmē akadēmiķa tituls – tā ir atbildība vai atzinība?

Šis tituls nozīmē, ka esmu Latvijas Zinātņu akadēmijas īstena loceklis, tā ir atzinība. Tas nozīmē, ka esmu pamanīts lielajā zinātnieku pulkā. Tas nesniedz nekādas materiālas priekšrocības, bet tas nozīmē kaut nelielu iespēju ietekmēt zinātnes politiku. Piederēt pie zinātnieku elites ir pagodinājums, turklāt tas ir vēlēts tituls.

Lielāko gandarījumu sagādā situācijas, kad bijušie studenti nosauc tevi kā vienu no pasniedzējiem, kuru viņi atceras. Tas liek justies novērtētam!

Jūsu kontā ir akadēmisko rakstu krājums „Latvija un latvieši”. Kā Jūs īsumā raksturotu, kādi ir latvieši vai kāds ir vidējais latvietis?

Vidējais latvietis? Es lepojos ar to, ka esmu latvietis; tā ir reta iespēja – piedzimt par latvieti. Mēs esam nācija ar savu valsti, ir daudz lielākas nācijas, kurām tas nav izdevies. Tomēr es spēju būt arī kritisks – šķiet, ka mēs joprojām izjūtam padomju laika sekas. Šis periods ir izcirtis ļoti dziļus robus mūsu vēsturē, taču jebkurš robs ar laiku sadzīst, tāpēc es ar cerībām raugos uz jaunajiem cilvēkiem, uz studentiem, kuri ir daudz drošāki un uzņēmīgāki. Ir pienācis laiks sadziedēt brūces un meklēt laimi nevis Īrijā, bet pašiem savā zemē!